

ПРАЦЮЄМО З ВИХОВАТЕЛЯМИ

Людина — продуктивна сила суспільства, а педагоги — творча сила у формуванні ініціативної і сильної особистості. Дуже важливим є розуміння педагогами виховного потенціалу театру — мистецтва дитинства, щастя та краси, волі та самовираження. Саме виховання засобами театру здатне унікально впливати не лише на естетичний, а й на духовно-моральний розвиток особистості

Наталія СИРОТИЧ,
викладач кафедри дошкільної
освіти Педагогічного інституту
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Попередження синдрому «соціокультурного споживача» засобами театралізованої гри

Успішне виховання та розвиток майбутніх громадян нашого суспільства неможливі без творення культурної спадщини, без формування у них культури емоційно-ціннісного ставлення до навколошнього світу, без виховання підростаючого покоління засобами мистецтва, адже, за словами доктора філософських наук Анатолія Новікова, «мистецтво вплетене у суспільне життя: воно, будучи відображенням останнього, тісно зв'язане і з виробництвом, і з політикою, і з вихованням людини».

Духовно-моральне виховання дітей засобами театру

Сьогодні в Україні творчому розвитку дітей надають пріоритетного значення. Одним з ефективних засобів творчо-естетичного та духовно-морального виховання є театральне мистецтво. Мабуть, неможливо точно визначити, коли воно зародилося, як і неможливо назвати вік перших акторів. Проте можемо стверджувати, що театральне мистецтво у кожну історичну епоху захоплювало дітей і спонукало їх до власної мистецької діяльності. У сфері дошкільної педагогіки виховання засобами театру було актуальним упродовж усієї історії існування цієї науки. Кожен історичний етап надавав театру все більшого педагогічного значення, доводячи значимість та незамінність освітнього впливу цього виду мистецтва.

Головною метою виховання дошкільників засобами театру є пробудження та збагачення культури почуттів дітей, виховання у них естетичного смаку та творчих здібностей. Залучення дітей до театралізованої діяльності сприяє подоланню психічного перевантаження, гіперактивності, апатії, поведінкових вад. Дорослі, які перебувають поруч із дитиною, зокрема батьки та вихователі, відіграють важливу роль у формуванні духовно досконалої та емоційно багатої

Ключові слова:
театралізована діяльність;
театралізована гра; синдром
«соціокультурного споживача»;
режисерські театралізовані
ігри; ігри-драматизації;
авторська класифікація
театралізованих ігор

дираємо з вихователями

Автор фото: Ярослав Павлюк

розвиває вроджених задатків, можливостей, здобутих від середовища (освіта, навчання, виховання), не проявляє активності в пошуках застосування власних можливостей і вподобань.

Чинники виникнення синдрому «соціокультурного споживача»

Постає запитання: якщо значною мірою відповідальність за формування правильної, життетворчої стратегії дошкільників несе дорослий, зокрема педагог дошкільного закладу, то чому сьогодні серед дітей дошкільного віку є чимало «соціокультурних споживачів»? Це особиста проблема кожного із цих дітей чи проблема суспільства?

Виникає потреба визначити основні чинники, що зумовлюють виникнення в дітей дошкільного віку синдрому «соціокультурного споживача» в контексті театрального мистецтва, та надати педагогам-«дошкільникам» методичні рекомендації щодо попередження та подолання «творчого безсилля» сучасних дошкільників.

У своєму дослідженні кандидат педагогічних наук Лілія Макаренко визначає три **чинники «дефіциту театрального мистецтва у житті дітей»:**

- *дефіцит спілкування дітей із театром;*
- *невміння сприймати театральне мистецтво та інші види мистецтва, що синтезуються в ньому;*
- *низький рівень дитячих театралізованих ігор.*

Наведені вище чинники **можна доповнити** також такими:

- *«віртуальне виховання» дітей, яким, за допомогою сучасних мультфільмів, не завжди адаптованих для дитячого сприймання, батьки успішно замінюють виховання засобами мистецтва театру;*
- *спотворення еталонів естетичних смаків засобами масової інформації, як у дошкільників, так і у їхніх батьків тощо.*

Вважаємо, що «творче безсилля» сучасних дошкільників зумовлене суспільними чинниками, а отже, піддається педагогічній корекції. Здатність до творчості притаманна кожній дитині. Ця творчість різnobічна й неповторна, і саме вона є основою творчості дорослого

особистості дитини дошкільного віку. Вони мають **сприяти формуванню у дитини стратегії життетворчості**, реалізуючи яку дитина протягом життя опановує максимум ресурсів, ставить перед собою далекі цілі і спрямовує творчі зусилля на втілення власних мрій, підвищуючи у такий спосіб свій творчий потенціал. Інакше, на думку кандидата психологічних наук Лариси Овсянецької, існуватиме загроза розвитку життєвої стратегії під назвою «творче безсилля», що характерна дитині — «соціокультурному споживачу», яка є пасивною, інфантильною, байдужою, емоційно обмеженою, не

театралізована гра

митця. Адже, як вдало зауважив український психолог Володимир Роменець, творчість, як і «сон наяву», є продовженням і заміною старої дитячої гри.

Роль театру у формуванні особистості дошкільника

Сьогодні серед науковців існує майже повна одностайність у визнанні того, що **засоби мистецтва театру дають дошкільникам змогу** вільного самовираження і у фантазіях, і у формуванні зовнішнього й внутрішнього художніх образів, і в рухах. Соціальне, духовне, культурне виховання молодого покоління неможливе без виховання мистецького — багатого духовно-моральними цінностями та високоестетичними поглядами. Відомий психолог Лев Виготський зазначав, що **природа театру особлива й синкретична**, здатна «вівібрати» в себе всю дитячу увагу, творчість та натхнення: «Драма — найбільш синкретична, тобто вміщує у собі елементи різних видів творчості. У цьому, між іншим, і полягає найбільша цінність дитячої театралізованої постановки. Вона дає нагоду і матеріал для численних видів дитячої творчості. Діти самі вигадують і готують п'есу, імпровізують ролі, іноді інсценують який-небудь готовий літературний матеріал».

Виховний потенціал театрального мистецтва надзвичайно вагомий, адже театр здатен переконувати, навчати, сприяти розвитку дитячих почуттів та уявлень про прекрасне у житті, виховувати любов до творчих жанрів мистецької діяльності. Театр — один з найпродуктивніших засобів формування творчої особистості дитини. Долучаючись до цього особливого виду мистецтва, дошкільники розвивають свій художньо-естетичний потенціал, ліпше пізнають себе, вдосконалюються, навчаються долати труднощі, відчувають задоволення від власних досягнень та успіхів інших.

Педагогічний супровід театралізованої діяльності дітей

Процес формування творчої особистості дошкільників засобами театрального мистецтва неможливий без присутності в ньому дорослих. Процес творчого розвитку дошкільників потребує вмілого педагогічного керівництва, орієнтованого на використання засобів синкретичного мистецтва у соціалізації дітей дошкільного віку. Зазначимо, що одним з головних засобів цієї соціалізації є гра, і особливо — театралізована.

Описи різних видів театралізованих ігор містяться у працях багатьох дослідників, як-от: Тетяна Караманенко, Юрій Караманенко, Олена Липіна, Олена Ворожейкіна, Світлана Гладун, Катерина Приходченко, Анна Грудій.

Автор фото: Ярослав Павлюк

Автор розробила такі нові види театралізованих ігор, як:

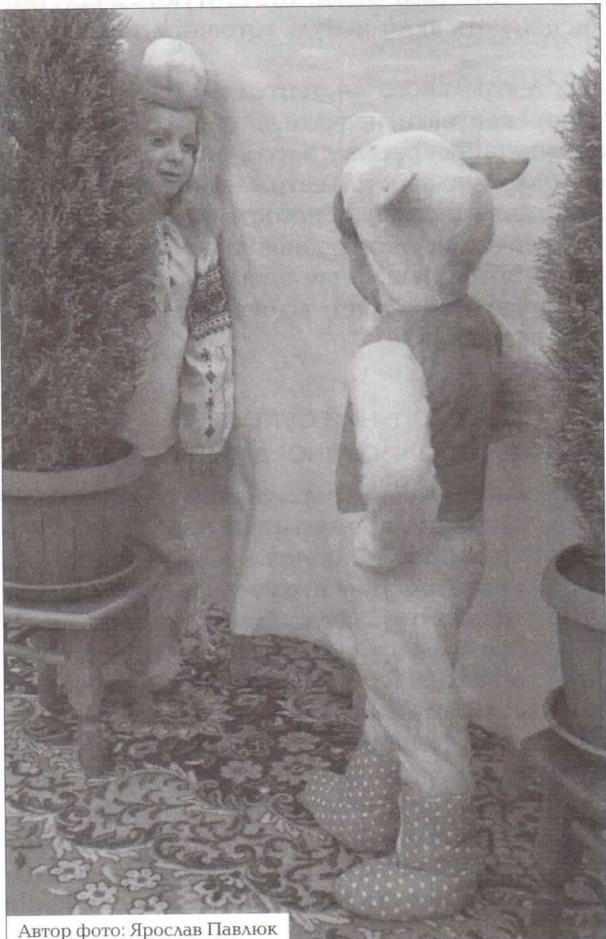
- театр на воді;
- театр іграшок-каталок;
- театр іграшок-кнопочок;
- театр на пружинах;
- театр на дереві;
- вітражний театр;
- театр у коробці;
- театр одного малюнка;
- театр у парах;
- театр у дзеркалі;
- кухонний театр;
- театр у ванній;
- театр ліхтариків;
- театр шарфіків;
- театр тапочок;
- театр підколінок.

Доктор педагогічних наук Любов Артемова пропонує всі театралізовані ігри **об'єднувати у дві основні групи:**

- *режисерські театралізовані ігри* — дитина чи вихователь сам не є дійовою особою, а створює сцени, веде роль іграшкового персонажа;
- *ігри-драматизації* — основою є власні дії виконавця ролі, який при цьому може використовувати ляльки, застосовуючи свої засоби виразності — інтонацію, міміку, пантоміму.

Незважаючи на те що нині існує велика кількість нових видів театралізованих ігор, класифікацію, загальновідому у дошкільній педагогіці, не доповнюють і не оновлюють. З огляду на це автор пропонує **власну, нову класифікацію театралізованих ігор**, основану на класифікації Любові Артемової (*див. Додаток*).

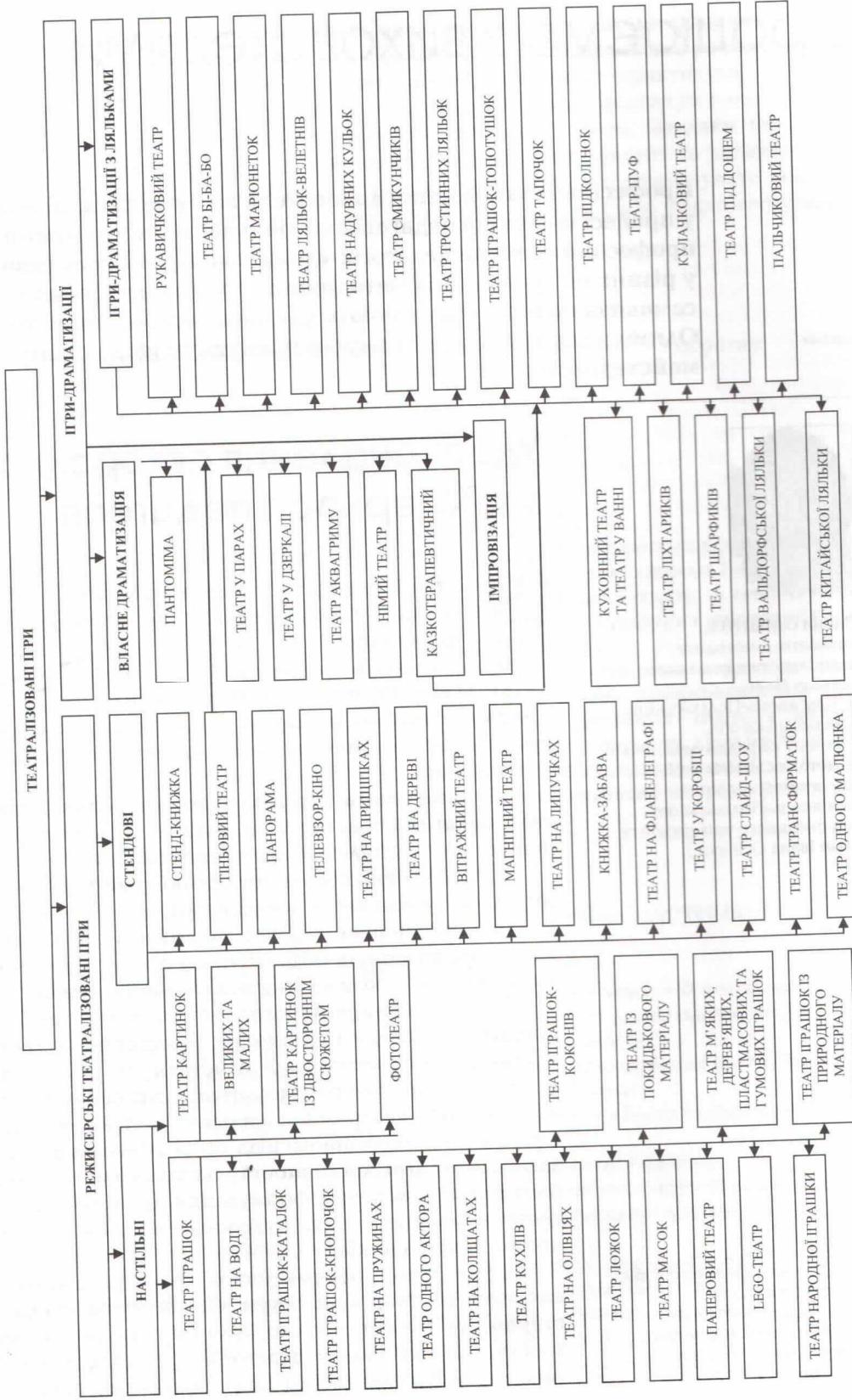
Ми переконані, що запропонована авторська класифікація театралізованих ігор допоможе вихователям у проведенні ефективної педагогічно-корекційної роботи з дітьми з метою подолання в дошкільників синдрому «соціокультурного споживача». Залучаючи дітей до участі в театралізованих іграх, педагоги-«дошкільники» розвиватимуть у них індивідуальну, наївну, безпосередню творчість; сприятимуть зародженню й розвитку творчих форм уяви кожної дитини та здатності керувати процесом власного фантазування, а головне — розвитку «мистецького смаку», бажанню розвиватися в атмосфері життєтворчості.

Автор фото: Ярослав Павлюк

Класифікація театралізованих ігр
 (за Наталією Сиротич)

театралізована гра